

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΡΗΣΤΑΚΗ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ: ΑΡΕΤΗ ΨΩΜΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Ενδοσχολική βία: Ο «τρίτος άνθρωπος» είναι «κλειδί» για την αντιμετώπιση του προβλήματος
Τα σύγχρονα προγράμματα πρόληψης της ενδοσχολικής βίας εστιάζουν στον ρόλο του παρατηρητή

«Ενδοσχολική βία: εσκεμμένη, απρόκλητη, συστηματική και επαναλαμβανόμενη βίαιη και επιθετική συμπεριφορά με σκοπό την επιβολή και την πρόκληση σωματικού και ψυχικού πόνου στο πλαίσιο του σχολικού χώρου». Η αναφορά στον ορισμό της **ενδοσχολικής βίας** δεν είναι τυχαία. «Όλοι θα πρέπει να τον γνωρίζουν ώστε μόλις την αντιληφθούν να μπορούν να την αναφέρουν. Στη σύγχρονη θεώρηση της ενδοσχολικής βίας, ρόλο έχουν τρεις: το παιδί που εκφοβίζεται, το παιδί που εκφοβίζει και ο “παρατηρητής”. Και πλέον τα πιο σύγχρονα προγράμματα πρόληψης της ενδοσχολικής βίας εστιάζουν στον ρόλο του παρατηρητή», **σημειώνει στην «Κ» ο Κωνσταντίνος Φύσσας**, ψυχοθεραπευτής, υπεύθυνος της ΑΜΚΕ «Παίζοντας» και λέκτωρ στο μεταπτυχιακό Ψυχολογίας στο Mediterranean College. Σύμφωνα με τον κ. Φύσσα, έχει υπολογιστεί ότι το 15% των μαθητών στην Ελλάδα έχει πέσει θύμα βίας και εκφοβισμού από συμμαθητές. Τα αγόρια εμπλέκονται συχνότερα σε περιστατικά σωματικού εκφοβισμού και τα κορίτσια σε λεκτική βία και κοινωνικό αποκλεισμό. Τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός, στον οποίο αγόρια και κορίτσια έχουν ίσο μερίδιο και ο οποίος αφορά ακόμη και μικρά παιδιά της Γ΄ ή της Δ΄ τάξης του δημοτικού που, έχοντας πρόσβαση σε ένα κινητό και με την κάλυψη της ανωνυμίας, μπορούν να ασκήσουν εκφοβισμό.

Οι βασικοί αιτιολογικοί παράγοντες είναι το οικογενειακό περιβάλλον –πώς έχει μάθει να συμπεριφέρεται ένα παιδί από το σπίτι του– αλλά και το σχολικό περιβάλλον. «Σήμερα έχουμε ένα εκπαιδευτικό σύστημα που εστιάζει στη μάθηση και ενισχύει τον ανταγωνισμό, χωρίς όμως να προβλέπει κάποιο χρόνο που να αφιερώνει ένας εκπαιδευτικός –κατόπιν κατάλληλης επιμόρφωσης– για να συζητήσει με τα παιδιά για θέματα που τα απασχολούν και για να διερευνήσει εάν χρειάζονται κάποια βοήθεια. Αντιθέτως, σε περιστατικά βιαιοπραγίας μεταξύ δύο μαθητών, το σύνηθες είναι ο εκπαιδευτικός να λέει στα παιδιά “βρείτε τα” ή “ζητήστε συγγνώμη”, χωρίς καν να ψάχνει ποιος ευθύνεται. Αυτό όμως είναι μια επιφανειακή αντιμετώπιση», σημειώνει ο κ. Φύσσας.

«Η εκδήλωση βίας και επιθετικότητας είναι εν πρώτοις μια ένδειξη έλλειψης επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια αλλά και μέσα στην τάξη», **τονίζει στην «Κ» ο Παντελής Πρώιος**, ψυχολόγος, συντονιστής του προγράμματος «ACT / Μικροί Μεγάλοι Μαζί Εναντίον της Βίας». Το κάθε παιδί φέρει

τις δικές του καταβολές, κληρονομικές και επιρροές από την οικογένεια, όπως πιθανώς από την άσκηση ενδοοικογενειακής βίας, ενώ έχει δεχθεί μεγάλο όγκο ερεθισμάτων από την έκθεσή του στα νέα Μέσα. «Μέχρι τα δώδεκα χρόνια, ένα παιδί έχει δει περίπου 36.000 φόνους και κατά συνέπεια έχει διαμορφώσει μια διαφορετική αντίληψη για τον πόνο, τη ζωή και τον θάνατο», υπογραμμίζει ο κ. Πρώιος. Σύμφωνα με παλαιότερη έρευνα του Kaizer Family Foundation των ΗΠΑ, το 60% των παιδικών έργων και παραστάσεων περιέχει βία, ενώ τα παιδιά εκτίθενται σε 20-25 σκηνές βίας κάθε ώρα στην πρωινή τηλεόραση του Σαββάτου. Ο κ. Πρώιος προσθέτει ότι «ιδιαίτερα μας προβληματίζει ο ρόλος του μαθητή που είναι παρατηρητής – μάρτυρας – θεατής», σχολιάζοντας ότι «το παιδί αυτό όχι μόνο δεν παρεμβαίνει για να σταματήσει το βίαιο συμβάν, αλλά πολλές φορές “ψυχαγωγείται” ζητωκραυγάζοντας μέσα σ’ ένα σύγχρονο “Κολοσσαίο”».

Άρθρο από την Καθημερινή , της Πέννυς Μπουλούτζα και Ιωάννας Φωτιάδη, 10.12.2022

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Ορατός σαν αόρατος εφιάλτης

Ο 11χρονος Αλεξ Μεσχιασβίλι δεν πρόλαβε να εγκλωβιστεί στον αυτοκαταστροφικό ιδεασμό, έπεσε θύμα της άμεσης ανήλικης βίας στις 3/2/2006 στη Βέροια. Ο 19χρονος Βαγγέλης Γιακουμάκης απέδρασε για πάντα από την καθημερινή κόλαση της συνομήλικης βαρβαρότητας στις 6/2/2015 στα Ιωάννινα. Ο 15χρονος Νικόλας Φιλίππου αποτύπωσε συνταρακτικά σε σημείωμα ό,τι τερμάτισε μέσα του (άγριος ομοφοβικός εκφοβισμός) την επιθυμία για ζωή· ήταν Παρασκευή, 8/6/2018, στην Αργυρούπολη. Η 14χρονη Γωγώ Καντούνη δοκίμασε με χειρουργείο να λυτρωθεί από τον εξουθενωτικό σχολικό χλευασμό για τα περίσσια κιλά της· κατέληξε στις 20/6/2021 στην Επανομή Θεσσαλονίκης. Την περασμένη Παρασκευή μαχαιροφόροι νταήδες σχολείου στα Σεπόλια συνάγεται ότι έσπρωξαν τον 14χρονο Μάκη στην αυτοχειρία.

Δεκάδες παιδιά, διαφορετικά, μοναχικά, ντροπαλά, εσωστρεφή, με έλλειμμα μαγκιάς και αδυναμία αντεπίθεσης συνθλίβονται καθημερινά στα σχολεία από επιθετικούς χειριστικούς συνομηλικούς, βασιλιάδες της βαναυσότητας και της αλαζονείας. Τα σχέδια πρόληψης και η θεσμοθετημένη Anti-bullying day θυμίζουν χωρίς να ρυθμίζουν ένα περίπλοκο πρόβλημα, το οποίο γιγαντώνεται από τα στραβά μάτια και τα σταυρωμένα χέρια των ενήλικων μαρτύρων που συγκλονίζονται εκ των υστέρων, την πλημμελή παρουσία ειδικών, την ψευδαισθηση των οικείων ότι «όλα καλά».

Όμως ο εφιάλτης είναι εκεί, ορατός-αόρατος. Εμφανείς-αφανείς οι δύσκολες ώρες μοναξιάς, απόγνωσης, φόβου των θυμάτων για ένα ακόμη οδυνηρό συναπάντημα με άτομα που έχουν τη χειροδικία, την απόρριψη, τον εξευτελισμό, την ύβρη για παιχνίδι. Οι χώροι χωρίς ναυαγοσώστες, χωρίς σχέδια διαχείρισης κρίσεων βίας και συστήματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην αποκλιμάκωση των φαινομενικά αθώων μικροσυμπλοκών, στον «αφοπλισμό» εκείνων που ψυχαγωγούνται κατ'εξακολούθηση με τη λεκτική τρομοκρατία, την ψυχική και σωματική βλάβη συνομηλικών.

Υπάρχει ανάγκη για άγρυπνα μάτια παρόντα εκεί εσαεί. Δεν υφίστανται ειρηνικά σχολεία σε έναν κόσμο χαοτικό, ταραγμένο, βίαιο, ρευστό. Όμως σ' έναν χώρο αυστηρά ορισμένο, δομημένο είναι δυνατή η εφαρμογή τακτικών μετριασμού των διακρίσεων, του ρατσισμού, των συγκρούσεων, η

αποτροπή της επίλυσης των διαφορών με τη μάχαιρα, της άντλησης σπουδαιότητας από τον εκφοβισμό του ευάλωτου. Δεν είναι χαμένο στοίχημα η εκμάθηση της κατανόησης του διαφορετικού, η καλλιέργεια ενός στοιχειώδους κλίματος αλληλοσεβασμού και στοργής. «Αν αγαπάς και ταυτόχρονα αγαπιέσαι δεν υπάρχει ούτε εγωισμός ούτε πληγή», έλεγε ο Γκάντι.

Άρθρο της Τασούλας Καραϊσκάκη, Καθημερινή 20.5.2022

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Τα κανονικά παιδιά

(Μαμά)

Τα κανονικά παιδιά γεννιούνται κανονικά, μεγαλώνουν κανονικά, ονειρεύονται κανονικά, ερωτεύονται κανονικά και πεθαίνουν κανονικά

(Παιδί)

Πες μου μαμά...

Πες μου τι γίνεται μ' εκείνα τα παιδιά που αν και γεννιούνται κανονικά, δε μεγαλώνουν κανονικά δεν ονειρεύονται κανονικά, ούτ' ερωτεύονται κανονικά

Πες μου μαμά...

Πες μου αν πεθαίνουν

Πες μου αν πεθαίνουν κανονικά

Στιχουργός: Αγγελάκας Γιάννης,
μελοποίηση: Καρράς Γιώργος, Άλμπουμ: Τρύπες, Στον παράδεισο

ΘΕΜΑ Α

A1. Να εντοπίσετε και να αποδώσετε περιληπτικά σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων τα αίτια της ενδοσχολικής βίας σύμφωνα με τη 2η και 3^η παράγραφο του **Κειμένου 1**.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Με βάση τα **Κείμενα 1** και **2** να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως σωστές ή λανθασμένες, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** (δεν χρειάζεται να αναφέρετε συγκεκριμένο χωρίο κειμένου):

α) Για τους μελετητές της ενδοσχολικής βίας, κρίσιμος είναι ο ρόλος όχι μόνο του εκφοβιστή και του θύματος, αλλά και ο αυτός του παρατηρητή. **(Κείμενο 1)**

β) Για την βίαιη συμπεριφορά των μαθητών το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης φέρει το σχολείο και ο εκπαιδευτικός. **(Κείμενο 1)**

γ) Το παιδί επηρεάζεται εξίσου από τα πρότυπα βίας που δέχεται από την οικογένεια και από τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας **(Κείμενο 1)**.

δ) Τα σχέδια πρόληψης και η θεσμοθετημένη Anti-bullying day επιτυγχάνουν να ρυθμίσουν το περίπλοκο πρόβλημα του εκφοβισμού. **(Κείμενο 2)**

ε) Είναι αδύνατη η αντιμετώπιση προβλημάτων όπως ο ρατσισμός και οι συγκρούσεις χωρίς την επαγρύπνηση και την αυστηρή οργάνωση του σχολείου. **(Κείμενο 2)**

Μονάδες 10

B2. Να σχολιάσετε τη νοηματική σχέση του τίτλου του **Κειμένου 2** με το περιεχόμενο του κειμένου και να ελέγξετε την επικοινωνιακή του αποτελεσματικότητα.

Μονάδες 10

B3. α) Το ύφος του **Κειμένου 1** σε αρκετά σημεία είναι έντονα επιστημονικό. Να εντοπίσετε δύο τουλάχιστον κειμενικούς δείκτες που το αποδεικνύουν, καταγράφοντας από ένα παράδειγμα για τον καθένα (2 μονάδες) και υποδεικνύοντας παράλληλα τη λειτουργία τους στο κείμενο (4 μονάδες) **(μονάδες 6)**

β) Ποια είναι η πρόθεση της αρθρογράφου στη 2^η και 3^η παράγραφο του **Κειμένου 2**; Να εντοπίσετε τρεις γλωσσικές επιλογές με τις οποίες εξυπηρετεί την πρόθεσή της αυτή, δίνοντας από ένα σχετικό παράδειγμα (3 μονάδες) και τη λειτουργία καθεμιάς από αυτές στο κείμενο (6 μονάδες). **(μονάδες 9)**

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Ποιο είναι το περιεχόμενο της αμφισβήτησης που εκφράζει το παιδί απέναντι στη μητέρα του; Απαντήστε αξιοποιώντας τουλάχιστον τρεις κειμενικούς δείκτες. Ποια είναι η δική σας η άποψη για τα «κανονικά παιδιά»; (λέξεις 150 – 200)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Σε μια συζήτηση που διοργανώνει το σχολείο σας με αφορμή τα πρόσφατα κρούσματα ενδοσχολικής βίας αναλαμβάνετε ως εκπρόσωπος της Γ΄ Λυκείου να εντοπίσετε κάποια από τα βασικά αίτια του φαινομένου από την οπτική ενός μαθητή. Ποιες θα ήταν, κατά τη γνώμη σας, οι ενδεδειγμένες ενέργειες από την πλευρά του σχολείου και των μαθητών για την αντιμετώπιση του προβλήματος; Στο κείμενό σας (350-400 λέξεων) να αξιοποιήσετε τις πληροφορίες των **Κειμένων 1** και **2**.

Μονάδες 30

Ευχόμαστε επιτυχία!!!